

DRUŠTVENE VIJESTI

DVODNEVNA STRUČNA EKSURZIJA DGITM-a

Obilazak Slavonije i Baranje

Tridesetak članova Društva građevinskih inženjera i tehničara Međimurja (DGITM) Čakovec je u sklopu stručnog usavršavanja organiziralo dvodnevno putovanje od 22. do 23. rujna 2018. u Slavoniju i Baranju

Nakon puta podravskom magistralom i odmah po dolasku u Osijek izletnici su posjetili Tvrđu, kompleks izgrađen u 18. st. s imponantnim bedemima i gradskim vratima, romaničkom jezgrom te kvadratnim glavnim trgom. Osijek je najvažnije vojno, gospodarsko, upravno i kulturno središte Slavonije. Smješten je u ravnici, na desnoj obali rijeke Drave. Najveći je grad u Slavoniji, četvrti po veličini u Hrvatskoj te sjedište Osječko-baranjske županije. Sastoji se od sedam gradskih četvrti. Sa 17 parkova ukupne površine od 394.000 m² grad je s najviše zelenila i zelenih površina u Hrvatskoj. Tvrđa pripada najvažnijim starim hrvatskim gradskim jezgrama i najveći je

sklad baroknih vojnih zgrada očuvanih do danas. Među njima ističe se zgrada glavne straže iz 1730. s arkadama i tornjem za obilazak stražara. U Tvrđi su očuvane lijepe plemićke i građanske zgrade, barokni kužni pil Svetog Trojstva (1729. – 1730.), fontana, zgrada Muzeja Slavonije, stara gimnazija i crkva sv. Mihovila s vrijednim inventarom i opremom (među ostalim predmetima tamo se čuva kalež s medaljonima od emajla s prikazima iz života sv. Franje Ksavera sa žigom iz Beča iz 1764.). Franjevački samostan izgrađen je 1699. U njemu je 1735. Slavonija imala svoj prvi fakultet (studij mudroslovlja i bogoslovi-je). Iste godine tamo je utemeljena prva

tiskara u Slavoniji. Odmah po dolasku u Tvrđu međimurski građevinari uočili su očito smanjenje broja stanovništva, što je posljedica iseljavanja u inozemstvo. Naime, u vrijeme subotnje špice trg je bio gotovo prazan.

Nakon što su obišli Tvrđu, Šetalištem kardinala Franje Šepera izletnici su stigli do mjesta na kojemu je bio izgrađen Veliki osječki most. Most je bio podignut 1526. za turskog prodora prema Mohaču kao vojna improvizirana gradnja. Protezao se od Osijeka do Darde, čija zračna udaljenost iznosi nešto više od šest kilometara. Drava je bila premošćena pontonom, a od lijeve obale Drave do Darde pružala se drvena gradnja uzdignuta na pilotima iznad močvarnog terena. Pretpostavlja se da je u gradnji mosta sudjelovao najveći turski graditelj Sinan. Izvorni planovi mosta nisu poznati, a prvi opisi spominju se u osmanjskim dokumentima iz 16. stoljeća. Opisan je i u povijesnim izvorima i putopisima iz 17. st. kada nastaju prvi grafički prikazi. Više je puta bio obnavljan i pregrađivan, a djelomično je srušen tijekom prodora Nikole IV. Zrinskog 1664. Prilikom oslobođenja Osijeka 1687. most je srušen, iako je još i u 18. st. bio kartografski prikazivan. Arheološkim istraživanjima 2009. potvrđeno je to da drveni piloti pronađeni 2008. u ribnjaku Đola, južno od dvorca Esterhazy u Dardi, pripadaju konstrukciji mosta. Nedaleko od nekadašnjega starog drvenog mosta uz šetalište nalazi se moderan viseći pješački most preko Drave, jedan od najpoznatijih i najljepših simbola grada. Jedinstvenog je izgleda u cijeloj Hrvatskoj. Visok je 35 metara. Izgrađen je 1981. Od izgradnje do Domovinskog rata službeno se nazivao Most mladosti, a mnogi Osječani i danas ga nazivaju tako. Za rata bio je oštećen, ali je već 1993. obnovljen, a nova veća obnova bila je izvedena 2007., kada je postavljena nova hodna površina, kada su obnovljeni spojevi ploča, obojena ograda te zamijenjena rasvjeta.

Sudionici ekskurzije u osječkoj Tvrđi ispred pila Svetog Trojstva

DRUŠTVENE VIJESTI

Zajednička fotografija na Šetalištu kardinala Franje Šepera

Urbano središte Osijeka jest Gornji grad, gdje je smješten glavni gradski trg trokutnog oblika, Trg Ante Starčevića. Gornji grad izgrađen je najvećim dijelom krajem 19. i početkom 20. st. pa ga karakterizira arhitektura historicizma. Najistaknutija građevina jest župna crkva sv. Petra i Pavla, građena od 1894. do 1899. u neogotičkome stilu, prema projektu njemačkog arhitekta Franza Langenberga, a na poticaj biskupa Josipa Jurja Strossmayera. U blizini nalazi se neoklasicistička Palača županije te Hrvatsko narodno kazalište s elementima pseudomaurske arhitekture. Među baroknim građevinama ističu se kapucinski samostan s crkvom svetog Jakova te manja crkva svetog Roka.

Ivandvor

U Ivandvoru smješteno je matično stado lipicanskih kobila s podmlatkom koji se ondje uzgaja i othranjuje do treće godine, kada muška omad odlazi na obuku i trening u Pastuharnu. Štale za konje i stanove za radnike na Ivandvoru još je davne 1912. izgradio biskup Ivana Krapac. Njihov izvorni oblik i vizure sačuvani su do danas pa

stopljeni sa zadivljujućim slavonskim pejzažom i nadopunjeni smirujućom tišinom koja okružuje konje posjetiteljima nude nezaboravan doživljaj. Važnost i ljepotu Ivandvora prepoznalo je i Ministarstvo kulture koje je 2015. imanje proglasilo kulturnim dobrom. Godine 1972. engleska kraljica Elizabeta II. je s britanskom kraljevskom obitelji posjetila Đakovo i ergelu, što je bio velik događaj za to mjesto.

Obilazak Đakova

Đakovo nosi titulu "Srce Slavonije". Godine 1773. postaje središte sjedinjenih Bosansko-đakovačke i Srijemske biskupije koje obuhvaćaju sve sjeveroistočne hrvatske krajeve. Biskup Antun Mandić otvara danas najstariju visokoškolsku ustanovu Slavonije i Baranje, Bogoslovno sjemenište. Poduzima i velike gospodarske zahvate na vlastelinstvu, posebice u uzgoju vinograda. Imenovanjem Josipa Jurja Strossmayera za biskupa 1849. grad je u novome usponu. Biskupsko vlastelinstvo postaje uzorno gospodarstvo sa znatnim prihodima koji velikome biskupu omogućuju nevidene mecene pothvate u Hr-

Detalj iz Đakova, katedrala svetog Petra i Pavla

vatskoj, a Đakovu s novom katedralom te brojnim crkvenim i gospodarskim zdanjima daje novo lice. Đakovačka katedrala svetog Petra građena je u neoromantičkom stilu u razdoblju od 1866. do 1882. godine. U kriпти katedrale nalazi se grobnica J. J. Strossmayera (1815. – 1905.). Đakovo je oduvijek bio obrtnički grad. Njegov industrijski razvoj počeo je s izgradnjom mlinova i ciglana, a mnogobrojni obrtnici raznih struka ponudom svojih proizvoda na sajmovima pridonijeli su tomu da je Đakovo postalo trgovište poznato u cijeloj Slavoniji. Danas je Đakovo grad s više od 30.000 stanovnika. Uz to što je biskupsko središte, gospodarsko je i kulturno središte Đakovštine.

Kopački rit

Nakon Đakova građevinari su se uputili prema Vinkovcima. Drugoga dana ujutro obišli su park prirode Kopački rit. Radi se o poplavnome području u Baranji, između rijeka Dunava na istoku i Drave na jugu. Utemeljen je 1976., a parkom prirode proglašen je 1988. Park prirode ukupne je veličine 23.126,29 ha, od čega Speci-

DRUŠTVENE VIJESTI

Obilazak Kopačkog rita brodom

Članovi DGITM-a ispred dvorca Tikveš

jalni zoološki rezervat obuhvaća 7.143,21 ha. Administrativno se nalazi u Općini Bilje. Trenutačno je najstariji park prirode u Hrvatskoj. Naziv je dobio prema istoimeno selu koje se nalazi na rubu parka (mađarski *kopacs* = kopča i *rét* = močvarna livada). Jedna je od najvećih fluvijalno-močvarnih nizina u Europi. Tijekom godine to područje znatno mijenja svoj izgled, ovisno o intenzitetu plavljenja, uglavnom iz Dunava, a puno manje iz Drave. Najveće je rastilište i mrjestilište slatkododne ribe u Podunavlju i najvažniji ornitološki rezervat u Hrvatskoj. Svake se godine tamo gnijezdi oko 140 vrsta ptica, a velika bioraznolikost od 2000 bioloških vrsta odraz je bogate flore i faune parka. Dijelovi kopna i ritских voda čine vrlo složen mozaik, a njihov oblik i funkcija u danome trenutku ovisi o količini nadošle vode. Kanali su veza između toka Dunava i Drave, a postoji i splet kanala koji čine vodene veze unutar rita. Kopački rit uvršten je 1986. i na listu ornitološki značajnih područja – IBA (*Important Bird Area*), a 2012. proglašen je rezervatom biosfere Mura – Drava – Dunav. Doživljaj obilaska nije bio potpun jer zbog hladnog vremena i laganog vjetera nije bilo ni jednog komarca.

Dvorac Tikveš jest kompleks građevina i uslužnih objekata s manjim lovačkim i glavnim dvorcem na području parka prirode. Glavni tikveški dvorac sagrađen je

tridesetih godina 20. st. za potrebe dinastije Karađorđevića u klasicističkome slogu sa secesijskim oznakama. Pročelje dvorca klasicistički je razigrano i obzidano fasadnom fugiranom opekom, dok su uglovi ožbukani imitacijom kamenih blokova. Dvorac se po etažama sastoji od podruma, prizemlja, prvog kata i tavana. Nakon Drugog svjetskog rata u dvorac je dolazio tadašnji jugoslavenski predsjednik Josip Broz Tito, ugošćujući u njemu svjetske državnike koje je vodio u lov. U vrijeme Domovinskog rata dvorac je opljačkan i devastiran, a danas je spreman za obnovu.

Drugoga dana izletnici su posjetili Kneževu vinograde, oazu na osunčanim južnim padinama Banova brda. Kraj je poznat po stoljetnim i jedinstvenim vinskiim podrumima, ukopanima u tlo baranjskog brda, nepreglednim vinogradima, kvalitetnim autohtonim sortama baranjskih vina, domaćim gastronomskim specijalitetima od ribe i divljači, lovačkim kućama smještenima u dubini baranjskih šuma, starim zanatima očuvanima od zaborava, tamburicama i pjesmama te zanimljivim narodnim običajima. To je samo dio turističke ponude koja to područje čini jedinstvenim, zanimljivim i prepoznatljivim. Prema nekim autorima, prvi su vinogradi zasađeni još u vrijeme Rimskoga Carstva, a kvaliteta proizvodnje vina razvijala se i usavršavala

od feudalnih veleposjednika koji su gospodarili tim prostorima preko nadaleko poznate beljske vinarije do današnjih privatnih poduzetnika koji u svojim vinskiim podrumima proizvode vrhunska vina baranjskog vinogorja. Ljubiteljima vina zasigurno je poznata beljska graševina koja je godinama na raznim izložbama vina osvajala prestižne nagrade za kvalitetu.

Beli Manastir

Prije povratka kući izletnici su obišli Beli Manastir, grad u Baranji. Najveće je i najvažnije naselje te gospodarsko i kulturno središte hrvatskog dijela Baranje. Zaštitnik grada je sveti Martin. Naziv Monostor odnosi se na nekadašnji samostan (manastir) svetog Mihajla, izgrađen u blizini Branjina Vrha. Kasnije se naziv počeo rabiti za čitavo naselje. U sastavu grada se osim Branjina Vrha nalaze naselja Šećerana i Šumarina. U tome je gradu još važnije odmah uočeno iseljavanje stanovništva jer je tog nedjeljnog popodneva na glavnome gradskom trgu jedva pronađen jedan ugostitelj koji je radio i koji bi mogao poslužiti osvježenje tada već umornim građevinarima. Nakon kraćeg zadržavanja putnici su krenuli kućama u veselome raspoloženju koje je vladalo u autobusu tijekom cijelog puta.

Ratko Matotek, dipl. ing. građ.